

A VÍZSZINTES TERMÉSZETFÖLDRAJZI ÖVEZETESSÉG

Földrajzi övezet	Öv	Terület/vidék	Éghajlat	Évszakok száma	Természetes növényzet	Talaj	Vízjárás	Fő felszínformáló folyamatok
hideg övezet	sarkvidéki öv	–	állandóan fagyos	1	nincs növényzet	nincs talaj	–	fagyaprózódás
	sarkkörü öv	–	tundraéghajlat	2	tundra	tundratalaj	gyengén ingadozó	fagyaprózódás; tömegmozgások
mérsékelt övezet	hideg mérsékelt öv	–	tajgaéghajlat	4	tajga	szürke erdőtalaj	gyengén ingadozó	fagyaprózódás; folyóvíz felszínformálása; tömegmozgások
	valódi mérsékelt öv	óceáni terület	óceáni éghajlat	4	lombos erdő (volt)	barna erdőtalaj	egyenletes	mállás; csapadék- és folyóvíz felszínformálása
		mérsékelt szárazföldi terület	nedves kontinentális éghajlat	4	lombos erdő	barna erdőtalaj	ingadozó	mállás, aprózódás; csapadék- és folyóvíz felszínformálása; szélerózió
		szárazföldi terület	száraz kontinentális éghajlat	4	füves puszta	feketeföld	ingadozó	aprózódás, mállás; szélerózió; csapadék- és folyóvíz felszínformálása
		szélsőségesen szárazföldi terület	mérsékelt övezeti sivatagi éghajlat	4	nincs összefüggő növényzet	nincs összefüggő talajtakaró	erősen ingadozó	aprózódás; szélerózió; tömegmozgások
	meleg mérsékelt öv	mediterrán terület	mediterrán éghajlat	4	keménylombú erdő	barna és szürke talajok	ingadozó	aprózódás; csapadék- és folyóvíz felszínformálása
		monszun terület	mérsékelt övezeti monszun éghajlat	4	babérerdő	vörös és sárga talajok	ingadozó	csapadék- és folyóvíz felszínformálása; tömegmozgások
forró övezet	monszun vidék	forró övezeti monszun éghajlat	3	monszunerdő (dzsungel)	vörös és sárga talajok	ingadozó	mállás; csapadék- és folyóvíz felszínformálása; tömegmozgások	
	térítői öv	–	forró övezeti sivatagi éghajlat	2	nincs összefüggő növényzet	nincs összefüggő talajtakaró	erősen ingadozó	aprózódás; szélerózió
	átmeneti öv	–	szavannaéghajlat	2	szavanna	fekete talajok	ingadozó	aprózódás; szélerózió; csapadék- és folyóvíz felszínformálása
	egyenlítői öv	–	egyenlítői éghajlat	1	esőerdő	vörös talajok	egyenletes	mállás; csapadék- és folyóvíz felszínformálása

AZ ÉGHAJLATOK JELLEMZŐI

Földrajzi öv és terület	Évi közép-hőmérséklet (°C)	Hőingadozás		Csapadék		Környezet nedvessége	Uralkodó szélrendszer	Az évszakok jellemzői
		évi közepes (°C)	napi (°C)	évi mennyisége (mm)	időbeli eloszlása			
sarkvidéki öv	-50 – -10	25 – 55 igen nagy	igen kicsi	kb. 200	egyenletes	nedves	keleties sarki szelek	állandóan zord, gyér csapadékú tél
sarkkörü öv	-20 – 0	8 – 45 igen nagy	évszakonként változó	200 – 300				tél: 9–10 hónap, zord, gyér csapadékú; nyár: 2–3 hónap, hűvös, csapadékos
hideg mérsékelt öv	-15 – 0	20 – 70 igen nagy	kicsi	200 – 700	enyhén ingadozó (nyáron maximum)		nyugatiás szelek kelet felé mérséklődő hatással	tél: 6–9 hónap, zord, gyér csapadékú; tavasz: néhány hét; nyár: hűvös, csapadékos; ősz: néhány hét
óceáni terület	5 – 12	5 – 12 kicsi	nagy	800 – 2000	egyenletes		erős nyugatiás szelek	tél: enyhe; } csapadékos, kiegyenlített nyár: hűvös tavasz, ősz: átmeneti jellegű
mérsékelt szárazföldi terület	0 – 15	10 – 20 közepes	közepes	500 – 800	északonként változó (nyári félévben maximum)	kelet felé egyre szárazabb	nyugatiás szelek kelet felé mérséklődő hatással	tél: hideg, kevés csapadékú; tavasz: emelkedő hőmérsékletű, száraz; nyár: meleg, eleje csapadékos; ősz: csökkenő hőmérsékletű, enyhén csapadékos
szárazföldi terület		20 – 45 nagy		300 – 500				tél: hideg, száraz; nyár: forró, száraz tavasz, ősz: átmeneti jellegű
szélsőségesen szárazföldi terület		25 – 50 igen nagy	25 – 30 igen nagy	< 200	szélsőséges	igen száraz		tél: rövid, enyhe, csapadékos; tavasz: emelkedő hőmérsékletű, száraz; nyár: hosszú, forró, száraz; ősz: csökkenő hőmérsékletű, kevés csapadékú
mediterrán terület	10 – 20	15 – 20 közepes	évszakonként változó	500 – 1000	évszakonként változó (téli félévben maximum)	száraz	télen nyugatiás szelek; nyáron leszálló passzát	tél: rövid, enyhe, csapadékos; tavasz: emelkedő hőmérsékletű, száraz; nyár: hosszú, forró, száraz; ősz: csökkenő hőmérsékletű, kevés csapadékú
monszun terület		5 – 25 nagy	évszakonként változó	1000– 1500	évszakonként erősen változó (nyáron max.)	nyáron nagyon nedves	nyári és téli monszun	tél: hideg, száraz; nyár: meleg, nagyon csapadékos; tavasz, ősz: átmeneti jellegű, rövid
monszun vidék	21 – 28	5 – 8 kicsi	évszakonként változó	1500– 2000	évszakonként erősen változó (nyáron max.)	nyáron nagyon nedves	télen keleties passzát; nyáron eltérített passzát	tél: 5–6 hónap, meleg, száraz; tavasz: rövid, forró, száraz; nyár: 3–4 hónap, igen meleg, nagyon csapadékos, fülledt
térítői öv		10 – 18 kicsi	25 – 31 igen nagy	< 250	szélsőséges (kiszámíthatatlan)	igen száraz	keleties; leszálló passzát	tél: hűvös, száraz; nyár: forró, száraz
átmeneti öv		3 – 10 kicsi	nagy	300 – 1500	évszakonként erősen változó (nyáron maximum)	a térítők felé egyre szárazabb	keleties; télen leszálló, nyáron felszálló passzát	tél: igen meleg, száraz; nyár: az Egyenlítő közelében 9–10 hónap, a térítők közelében 2–3 hónap, forró, csapadékos
egyenlítői öv	25 – 27	2 – 3 igen kicsi	10 – 12 nagy	1800– 3000	egyenletes (mindennapos)	nagyon nedves	keleties; felszálló passzát	állandóan forró, nagyon csapadékos, fülledt nyár

TERMÉSZETES ÉLŐVILÁG – TERMESZTETT NÖVÉNYEK, TENYÉSZTETT ÁLLATOK

Földrajzi öv és terület	Természetes növényzet	Természetes állatvilág	Termesztett növények	Tenyésztett állatok; halászat	Jellegzetes gazdálkodási mód
sarkvidéki öv	–	csak a tengerekben (fóka, rozmár, jegesmedve, bálnák, pingvinek)	–	–	–
sarkköri öv	tundra (mohák, zuzmók, törpe fűz és nyír, áfonya) erdős tundra (fenyők, nyír)	rénszarvas, ürge, sarki nyúl; sarki róka, farkas; vadludak, récék, tengeri madarak	–	rénszarvas; hering, tőkehal, lazac, apró rákok	vándorló-legeltető állattenyésztés; vadászat; halászat
hideg mérsékelt öv	tajga (lucfenyő, erdei fenyő, vörösfenyő, tamariszkusz, nyír, törpecserjék)	prémes állatok (coboly, nyérc, hermelin); nyulak, mókusok, pockok, hód, lemming; farkas, medve, hiúz; fajdok, vízimadarak; rovarok	konyhakerti növények	rénszarvas, prémes állatok; tőkehal, makréla, tonhal, lazac, angolna	erdőgazdálkodás, prémesállattenyésztés; halászat
óceáni terület	lombos erdő (tölgy, bükk, nyír) tőzegmohaláp irtásokon: fenyérek	gímszarvas, dámvad, őz, vaddisznó; róka, nyest, görény; rágcsálók; énekesmadarak	burgonya, rozs, komló, sörárpa, zab, zöldségfélék; takarmánynövények (lóhere, lucerna, bükköny); len	szarvasmarha, juh, sertés; szardínia, rákok (languszta, garnéla, homár)	rét- és legelőgazdálkodás, istállózó állattenyésztés; halászat
mérsékelt szárazföldi terület	lombos erdő (Eu: tölgy, bükk, É-Am: nyír, juhar, K-Ázs: hárs, kőris)	gímszarvas, dámvad, őz, vaddisznó; róka, nyest, görény, vadmacska, barnamedve; pockok, egerek, cickányok, sün	búza, kukorica, cukorrépa, burgonya; zöldségfélék, gyümölcsök; len, kender	sertés, szarvasmarha, baromfi; tőkehal, makréla, tonhal	vegyes mezőgazdálkodás, farmgazdálkodás, istállózó és legeltető állattenyésztés, erdőgazdálkodás; halászat
szárazföldi terület	erdős puszta füves puszta (árvalányhaj, csenkesz, üröm)	rágcsálók, nyulak, patások; fogoly, fácán, fűj, tűzok, daru; ragadozó madarak	búza, kukorica, cukorrépa, napraforgó; zöldségfélék, gyümölcsök (alma, szilva, barackok); takarmánynövények	sertés, szarvasmarha, ló, juh, baromfi	vegyes mezőgazdálkodás, istállózó állattenyésztés, rét- és legelőgazdálkodás; haltenyésztés
szélsőségesen szárazföldi terület	sivatagi növényzet (kaktuszok, fűfélék, cserjék)	teve (kétpúpú); rágcsálók; kígyók, gyíkok	öntözéssel: rizs, gyapot	teve, jak, juh, kecske	oázisgazdálkodás; legeltető állattenyésztés
mediterrán terület	keménylombú erdő (magyal-, paratölgy, oleander, mandulafenyő, jegenyenyár, cédrus, illóolajos törpecserjék) irtásokon: macchia	gímszarvas, muflon, vaddisznó; borz, prérifarkas; kaméleonok, gekkók	olajfa, szőlő, füge, narancs, citrom; búza, árpa; szelídgesztenye, paratölgy	juh, kecske szardínia, tonhal, rákok, puhatestűek	öntözéses gazdálkodás, vegyes mediterrán gazdálkodás halászat, haltenyésztés
monszun terület	babérlombú erdők (liliomfa, babérfa, kámforfa, fikusz); mocsári ciprus, araukária fenyő, bambuszok	félmajmok, mosómedve, panda; tigris, sakál; énekesmadarak; kígyók, gyíkok	rizs, tea, gyapot, kukorica, édesburgonya, szója	baromfi, bivaly, selyemhernyó	árasztásos rizstermesztés; rizsföldi haltenyésztés
monszun vidék	monszunerdő (dzsungel) (tikfa, szantálfa, kámforfa, lakkfa; bambuszok, eukaliptuszok)	indiai elefánt, bivaly, koala; tigris, fekete párduc; kakadu; kobra	rizs, tea, cukornád, fűszernövények; juta	bivaly, szarvasmarha, selyemhernyó; tőkehal, makréla, tonhal, rákok, puhatestűek	árasztásos rizstermesztés; halászat
térítői öv	sivatagi növényzet (kaktuszok, szárazságtűrő)	teve (egypúpú); üreglakók, rágcsálók;	oázisokban: datolyapálma, gyapot, búza, zöldségfélék	teve, juh, kecske;	oázisgazdálkodás, vándorló állattenyésztés,

	cserjék, fűfélék, pálmák)	gyíkok, kígyók; ízeltlábúak		gyöngykagyló	külterjes legelőgazdálkodás; halászat
átmeneti öv	szavanna (pázsitfűfélék, akáciák, majomkenyérfa, eukaliptuszok); mangroveerdő, galériaerdő	elefánt, orrszarvú, antilop, zebra zsiráf, gazella, viziló, majmok; oroszlán, gepárd, hiéna; strucc, emu, nandu; termeszek, hangyák	cukornád , kávé, földimogyoró, gyapot , köles, kukorica	teve, juh, kecske, szarvasmarha; szardínia, rákok, kagylók	ültetvényes gazdálkodás, ugaroló földművelés, farmgazdálkodás (Ausztr.), vadgazdálkodás (Afrika); halászat
egyenlítői öv	esőerdő (ébenfa, mahagóni; fán lakó és liánnövények; mimózák, pálmák); mangroveerdő	emberszabású majmok; papagájok, kolibrik; krokodilok, kígyók; rovarok, pókok	kakaó, banán, ananász, kukorica, édesburgonya, köles, manióka, bab, olajpálma, kókuszpálma, kaucsuk, dohány, fűszernövények	tőkehal, makréla, tonhal, rákok, kagylók	vadászat; vándorló-égető földművelés, ültetvényes gazdálkodás, teraszos rizstermesztés (Ázsia); halászat